📋 מה יש בארנק? מזהים מטבעות ושטרות ומסדרים אותם לפי ערך

כיתה א' | 💰 חינוך פיננסי | 45 דק' | מערך שיעור למורה · לפי מעגל הלמידה

מטרה מרכזית: התלמידים/ות יסדרו ארבעה מטבעות ישראליים מהערך הקטן לערך הגדול, בעזרת כרטיסי המטבעות המצוירים, וינמקו בעל פה שהערך נקבע לפי המספר שעל המטבע ולא לפי גודלו.

מטרות אופרטיביות:

- התלמידים/ות יזהו ויתארו כרטיסי מטבעות ושטרות לפי תכונה שיבחרו (צבע, צורה, מספר) ויציגו את כלל המיון שלהם.
- התלמידים/ות יזהו את ששת המטבעות שבשימוש בישראל (10 אגורות, חצי שקל, 1 ₪, 2 ₪, 5 ₪, 10 ₪) ואת ארבעת השטרות (20 ₪, 50 ₪, 100 ₪, 200 ₪), ויבחינו בין מטבע לשטר.
- התלמידים/ות ישוו בין שני מטבעות ויקבעו איזה מהם שווה יותר, גם כשהמטבע הקטן בגודלו הוא בעל הערך הגבוה (למשל 1 ₪ מול 10 אגורות).
- התלמידים/ות יסבירו במשפט אחד משלהם למה משתמשים בכסף.

עיגון בתוכנית הלימודים: מולדת, חברה ואזרחות – חינוך פיננסי ביסודי: הנושאים "אמצעי תשלום" ו"התפתחות הכסף" (בחומרי משרד החינוך הם מופיעים לכיתות ב'–ד'; בכיתה א' השיעור משמש היכרות ראשונה). מתמטיקה כיתה א': הכרת מספרים, השוואת מספרים ומנייה. לא נמסר קטע מקור מילולי, ולכן אין כאן ציטוט.

מקור: משרד החינוך – פורטל עובדי הוראה: חינוך פיננסי במולדת, חברה ואזרחות ביסודי; תוכנית הלימודים במתמטיקה לבית הספר היסודי – https://pop.education.gov.il/

ידע קודם: הכרת המספרים 1–10 וזיהוי הספרות 0–9. · השוואת מספרים: מה גדול יותר ומה קטן יותר. · ניסיון יומיומי: ראו מבוגרים משלמים בכסף, בכרטיס או בטלפון.

מושגים: כסף · מטבע · שטר · אגורה · שקל (₪) · ערך · שווה יותר / שווה פחות

חומרים: כרטיסי מטבעות ושטרות מצוירים מהדף להדפסה, בשקית לכל זוג · טבלת מיון ריקה בשתי עמודות, לכל זוג · זכוכית מגדלת, אחת לכל זוג · כרטיסי מטבעות מוגדלים להצגה על הלוח · המשחק "מה שווה יותר?" בעמוד, במסך החכם · דף עבודה לתלמיד/ה – כיתה א', משימה 1 (טקסט המורה, ללא שינוי) · כרטיס יציאה מודפס עם ציור של שני מטבעות · אופציונלי: סרטון "רגע של חינוך פיננסי" של בנק ישראל, שנבחר ונצפה מראש על ידי המורה. סרטון הילימוד שבעמוד מגיע מערוץ פרטי, ולכן אינו חלק מהליבה.

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

מטרה	פעילות	עדות להשגה
מיון לפי תכונה	התנסות: מיון חופשי בזוגות לפי צבע, צורה ומספר, ובדיקה בזכוכית מגדלת	הזוג מציג את טבלת המיון ואומר את הכלל: «מיינו לפי…»
זיהוי 6 המטבעות ו-4 השטרות והבחנה בין מטבע לשטר	המשגה: סידור על הלוח ושיום כל מטבע וכל שטר	בשלב היישום התלמיד/ה מצביע/ה על המטבע או על השטר שהמורה אומרת. משימה 1 בדף העבודה.
השוואת ערך בין מטבעות (ערך ולא גודל)	המשגה: הצבת 1 ₪ מול 10 אגורות, ויישום במשחק "מה שווה יותר?"	כרטיס יציאה: חצי שקל מול 5 ₪, הקפת המטבע ששווה יותר ונימוק בעל פה
הסבר למה משתמשים בכסף	פתיחה: סיפור נועה וההשערה «מה יקרה בלי כסף?»	בסגירה כל תלמיד/ה משלים/ה בעל פה את המשפט «צריך כסף כדי ש…»

מהלך השיעור

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **6 דק'**	*לאתר ידע קודם על כסף ולעורר את הצורך בו* 1. מספרת: «סבתא של נועה שולחת אותה למכולת לקנות לחם וחלב. מה נועה צריכה לקחת?» 2. שואלת: «מה זה כסף?» ו«למה צריך כסף?» 3. מבקשת השערה: «בואו נשער: מה יקרה אם לא יהיה כסף?» 4. רושמת על הלוח שתי מילים מתשובות הילדים, לחזרה אליהן בסגירה. **התלמידים:** מקשיבים לסיפור · עונים ומעלים השערות · מספרים איפה ראו כסף **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: «כסף זה מה שקונים איתו.» • תפיסה שגויה: «אפשר לקחת מהחנות בלי לשלם.» ← המורה: «מי הכין את הלחם? מה הוא צריך כדי לקנות קמח?» כך הילדים מגיעים להבנה שהמוכר צריך לקבל משהו בתמורה. • תפיסה שגויה: «כרטיס אשראי זה לא כסף.» ← המורה: «נכון, זה לא מטבע. אבל גם בכרטיס משלמים כסף. היום נכיר מטבעות ושטרות.» **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • «בואו נשער: מה יקרה אם לא יהיה כסף בכלל?» (הסקה)
2. התנסות **12 דק'**	*מיון ותצפית בכרטיסי הכסף לפני כל הגדרה* 1. מחלקת שקית לכל זוג: «תמיינו את הכרטיסים. אתם בוחרים איך.» 2. אחרי 4 דקות: «עכשיו מיינו בדרך אחרת.» 3. מנחה: «הסתכלו בזכוכית המגדלת. מה כתוב? מה מצויר?» 4. עוברת בין הזוגות ושואלת: «לפי מה מיינתם?» **התלמידים:** ממיינים בזוגות את הכרטיסים בטבלת המיון לפי צבע, צורה או מספר · מתבוננים בזכוכית מגדלת במספרים ובציורים · שני זוגות מציגים לכיתה את כלל המיון שלהם **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: מיון לפי צבע (כסוף / זהוב), לפי צורה (עגול / מלבן), לפי גודל. • תשובה צפויה: «יש כסף מנייר ויש עגולים.» ← המורה: «נשמור את זה. עוד מעט ניתן לזה שם.» • תפיסה שגויה: «הגדול שווה יותר.» ← המורה לא מתקנת בשלב הזה. היא אומרת: «זו השערה. נבדוק אותה עוד מעט.» **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • «איזה מיון עזר לכם יותר להבין כמה שווה כל מטבע? למה?» (הערכה)

3. המשגה **10 דק׳**	*להגדיר מטבע, שטר וערך, ולסדר לפי ערך* 1. מגדירה: «הכסף העגול נקרא מטבע. הכסף מנייר נקרא שטר.» 2. אני מדגימה: «אני מסתכלת על המספר שעל המטבע. כאן כתוב 10 אגורות. כאן 1 שקל. שקל אחד שווה 100 אגורות, ולכן 1 ₪ שווה יותר.» מניחה את המטבעות זה ליד זה ומראה ש-1 ₪ קטן יותר בגודלו. 3. מגדירה: «ערך הוא כמה המטבע שווה. את הערך יודעים לפי המספר, לא לפי הגודל.» 4. נעשה יחד: הכיתה מסדרת על הלוח מהערך הקטן לגדול: 10 אגורות, חצי שקל, 1 ₪, 2 ₪, 5 ₪, 10 ₪. אחר כך מוסיפה את השטרות: 20 ₪, 50 ₪, 100 ₪, 200 ₪. 5. עכשיו לבד: «כל אחד בוחר מהשקית 3 מטבעות ומסדר אותם מהקטן לגדול לפי הערך.» **התלמידים:** אומרים יחד את שם כל מטבע וכל שטר · מסדרים על הלוח עם המורה · מסדרים לבד שלושה מטבעות **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: «חצי שקל הוא הכי גדול!» ← המורה: «נכון, הוא גדול בגודל. אבל כמה הוא שווה? חצי שקל שווה פחות מ-1 ₪.» • תפיסה שגויה: «10 אגורות שוות יותר מ-5 ₪ כי 10 יותר מ-5.» ← המורה מצביעה על המילה: «כאן כתוב אגורות. כאן כתוב שקלים. שקל אחד שווה 100 אגורות.» • תפיסה שגויה: «שטר הוא תמיד יותר מכל מטבע.» ← בכיתה זה נכון לגבי כסף ישראלי (השטר הקטן הוא 20 ₪, המטבע הגדול הוא 10 ₪). המורה מאשרת ומבקשת לבדוק במספרים. **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • «מטבע אחד גדול, ומטבע אחד קטן. האם הגדול תמיד שווה יותר? הסבירו.» (הכללה ונימוק) 🎬 **סרטון:** הילימוד - כלכלה לילדים - פרק 2 | מה זה כסף? (HiliMood - הילימוד) youtube.com/watch?v=YhVwuJoY3ic · דקות 1:35–4:00
4. יישום – ביצועי הבנה **11 דק׳**	*להשוות ערכים בהקשר חדש ולזהות מטבעות ושטרות* 1. מפעילה במסך החכם את המשחק "מה שווה יותר?". תלמידים/ות עולים בתורות, והכיתה מסמנת באגודל למעלה או למטה. 2. מסבירה את משימה 1 בדף העבודה ומקריאה את ההוראה בקול. 3. עוברת בין התלמידים/ות עם השאלה: «איך ידעת?» **התלמידים:** משחקים בתורות במשחק המסך · פותרים לבד את משימה 1 בדף העבודה **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: «5 ₪ שווה יותר, כי כתוב 5 שקלים.» • תפיסה שגויה: בחירה במטבע הגדול בגודלו ← המורה מחזירה את התלמיד/ה ללוח הסידור: «איפה הוא נמצא בשורה שלנו?» **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • «יש לך חצי שקל ו-10 אגורות. יש לחבר שלך מטבע 1 ₪. למי יש יותר כסף? איך יודעים?» (העברה להקשר חדש)

5. סגירת המעגל – הערכה וסיכום **6 דק'**	*לסכם ולבדוק את המטרה המרכזית* 1. שואלת: «מה זה ערך?» ו«למה צריך כסף?» 2. חוזרת למילים שנרשמו על הלוח בפתיחה ומבקשת מכל ילד/ה להשלים: «צריך כסף כדי ש…» 3. שאלת רפלקציה: «מה הפתיע אותי היום?» 4. מחלקת כרטיס יציאה. **התלמידים:** משלימים משפט בעל פה · ממלאים כרטיס יציאה **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: «הפתיע אותי שהמטבע הקטן שווה יותר.» • תשובה צפויה: «צריך כסף כדי לקנות דברים.» **כרטיס יציאה:** על הכרטיס מצוירים חצי שקל ו-5 ₪. הקיפו את המטבע ששווה יותר. אמרו למורה: למה? • התלמיד/ה מקיף/ה את 5 ₪. • התלמיד/ה מנמק/ת לפי המספר («כתוב 5 שקלים»), ולא לפי הגודל. תלמידים/ות שבחרו לפי גודל יעבדו בפתיחת שיעור 2 בקבוצה קטנה עם המורה, עם כרטיסים מוגדלים ושורת הערכים שעל הלוח. שאר הכיתה תתחיל ישירות בהשערה על תווית המחיר.

התאמה לשונות

תמיכה	• עבודה רק עם ארבעה מטבעות: 1 ₪, 2 ₪, 5 ₪, 10 ₪. • פס ערכים מודבק על השולחן עם ציורי המטבעות לפי הסדר. • כרטיסים שהמספר עליהם מודגש בצבע.
ליבה	• סידור כל ששת המטבעות לפי ערך ומשימה 1 בדף העבודה.
העשרה	• «כמה מטבעות של 2 ₪ צריך כדי שיהיה 10 ₪? ומטבעות של 5 ₪?» התלמיד/ה מסביר/ה למה דרושים פחות מטבעות כשהערך גדול יותר. • מציאת זוג מטבעות שבו המטבע הגדול בגודלו שווה פחות, והצגתו לכיתה.

מחוון

- מסדר/ת 4 מטבעות מהערך הקטן לגדול בלי טעות.
- מנמק/ת שהערך נקבע לפי המספר ולא לפי הגודל.
- מבחין/ה בין מטבע לשטר ומשיים/ה לפחות 4 מהם.
- מסביר/ה במשפט אחד למה משתמשים בכסף.

רב-תחומיות

- מתמטיקה: השוואת מספרים (5 מול 10, 1 מול 2) וסידור מהקטן לגדול. התלמידים/ות מפעילים את המיומנות ישירות בסידור המטבעות לפי ערך.
- מולדת, חברה ואזרחות: בפתיחה, השערה על חיים בלי כסף ועל הצורך בכסף בקהילה. זו היכרות ראשונה עם הנושא "אמצעי תשלום".

📋 החנות של הכיתה: משלמים סכום מדויק

כיתה א' | 💰 חינוך פיננסי | 45 דק' | מערך שיעור למורה · לפי מעגל הלמידה

מטרה מרכזית: התלמידים/ות ירכיבו ממטבעות מצוירים סכום מדויק השווה למחיר של עד 20 ₪, ויבדקו בעזרת מנייה וחיבור שהסכום ששילמו שווה למחיר.

מטרות אופרטיביות:

- התלמידים/ות ישלמו בחנות הכיתה שלושה מחירים שונים בסכום מדויק.
- התלמידים/ות יבדקו, בתפקיד המוכר/ת, אם הסכום ששולם שווה למחיר, בעזרת מנייה וחיבור.
- התלמידים/ות ימצאו לפחות שתי דרכים שונות לשלם אותו מחיר ויכתבו אותן כתרגיל חיבור.
- התלמידים/ות ישוו בין שתי דרכי תשלום ויקבעו באיזו מהן יש פחות מטבעות.

עיגון בתוכנית הלימודים: מולדת, חברה ואזרחות – חינוך פיננסי ביסודי: "אמצעי תשלום" כהיכרות ראשונה. מתמטיקה כיתה א': חיבור בתחום 20 ופירוק מספר לסכום של מספרים. לא נמסר קטע מקור מילולי, ולכן אין כאן ציטוט.

מקור: משרד החינוך – פורטל עובדי הוראה: חינוך פיננסי במולדת, חברה ואזרחות ביסודי; תוכנית הלימודים במתמטיקה לבית הספר היסודי – https://pop.education.gov.il/

ידע קודם: זיהוי המטבעות 1 ₪, 2 ₪, 5 ₪, 10 ₪ וערכם (משיעור 1). · מנייה עד 20. · חיבור של מספרים קטנים.

מושגים: מחיר · סכום · סכום מדויק · מוכר/ת · קונה · תשלום

חומרים: פריטים מהכיתה עם תוויות מחיר בין 1 ל-20 ₪ · כרטיסי מטבעות מצוירים (1 ₪, 2 ₪, 5 ₪, 10 ₪) בארנק לכל קונה · קופה מקרטון · כרטיס בדיקה לכל זוג (מחיר, מה שילמתי, האם שווה?) · המשחק "החנות של הכיתה" בעמוד, במסך החכם · דף עבודה לתלמיד/ה – כיתה א', משימה 2 (טקסט המורה, ללא שינוי) · כרטיס יציאה מודפס

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

מטרה	פעילות	עדות להשגה
תשלום סכום מדויק	התנסות בחנות הכיתה ויישום במשחק "החנות של הכיתה"	כרטיס הבדיקה של הזוג מראה 3 קניות מדויקות. כרטיס יציאה.
בדיקה במנייה ובחיבור	התנסות בתפקיד המוכר/ת, והמשגה ברישום תרגיל חיבור על הלוח	המוכר/ת מונה בקול ומסמן/ת "שווה" או "לא שווה" בכרטיס הבדיקה
כמה דרכים לאותו מחיר	המשגה: פירוק 7 ₪ ו-10 ₪ על הלוח	משימה 2 בדף העבודה. בסגירה כל ילד/ה אומר/ת דרך לשלם 10 ₪.
השוואת דרכי תשלום	יישום: שאלת "הכי מעט מטבעות"	תשובה מנומקת בעל פה במהלך היישום

מהלך השיעור

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **5 דק'**	*לעורר את הבעיה ולשער פתרונות* 1. מראה תווית מחיר: «כאן כתוב 7 ₪.» 2. שואלת: «באילו מטבעות נשלם 7 ₪?» 3. מבקשת השערה: «נשער: כמה דרכים יש?» ורושמת את ההשערות בפינת הלוח. **התלמידים:** מעלים השערות · מראים מטבעות מהארנק **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: «5 ועוד 2.» • תפיסה שגויה: «צריך שבעה מטבעות.» ← המורה: «אפשר גם כך, בשבעה מטבעות של 1 ₪. יש גם דרך עם פחות מטבעות? נבדוק בחנות.» • תפיסה שגויה: «אפשר לתת 10 ₪.» ← המורה: «זה יותר מהמחיר. היום נשלם בדיוק.»

2. התנסות **12 דק׳**	*להתנסות בתשלום ובבדיקה לפני הגדרת "סכום מדויק"* 1. מציגה את כללי החנות: «קונה בוחר/ת פריט ומשלם/ת. מוכר/ת סופר/ת. אחרי כל קנייה מתחלפים.» 2. מזכירה את כללי ההתנהגות: מחכים בתור, נוגעים רק בכסף שלי. 3. עוברת בין הזוגות ושואלת את המוכר/ת: «איך בדקת?» **התלמידים:** משחקים בזוגות: קונה ומוכר/ת, ומתחלפים · המוכר/ת מונה בקול וממלא/ת את כרטיס הבדיקה · מנסים לשלם את אותו מחיר בדרך אחרת **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: המוכר/ת מונה «5, 6, 7». • תפיסה שגויה: מונים מטבעות ולא ערכים («נתתי 3 מטבעות, אז 3 ₪») ← המורה: «כמה שווה כל מטבע? בואו נספור לפי מה שכתוב עליו.» • תפיסה שגויה: מנייה שמתחילה דווקא מהמטבע הקטן ← המורה מראה שנוח יותר להתחיל מהמטבע הגדול. **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • «הקונה נתן 5 ₪ ו-1 ₪ בשביל מחיר של 7 ₪. מה חסר? איך גילית?» (הסקה)
3. המשגה **10 דק׳**	*להגדיר סכום מדויק ולרשום דרכי תשלום כתרגיל חיבור* 1. מגדירה: «המחיר הוא כמה הדבר עולה. סכום מדויק הוא כשמה ששילמנו שווה בדיוק למחיר.» 2. אני מדגימה: «מחיר: 7 ₪. אני לוקחת 5 ₪ ו-2 ₪. אני סופרת: 5, 6, 7. כותבת: 7 = 5 + 2. שווה למחיר – מדויק.» 3. נעשה יחד: הכיתה מציעה דרכים נוספות, והמורה רושמת: 7 = 5 + 1 + 1, 7 = 2 + 2 + 2 + 1. 4. עכשיו לבד: «מחיר 10 ₪. מצאו דרך אחת ושימו את המטבעות על השולחן.» 5. חוזרת להשערות שנרשמו בפתיחה ובודקת אותן עם הכיתה. **התלמידים:** סופרים בקול יחד · מציעים דרכים · מרכיבים לבד 10 ₪ **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה ל-10 ₪: מטבע אחד של 10 ₪, או 5 + 5, או 5 + 2 + 2 + 1. • תפיסה שגויה: «רק דרך אחת נכונה.» ← המורה מצביעה על הלוח: «כל הדרכים שוות 7. כולן נכונות.» **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • «מה דומה בכל הדרכים שעל הלוח?» (הכללה: הסכום תמיד שווה למחיר) 🎬 **סרטון:** הילימוד - כלכלה לילדים - פרק 2 | מה זה כסף? (HiliMood - הילימוד) youtube.com/watch?v=YhVwuJoY3ic · דקות 2:15–4:20
4. יישום – ביצועי הבנה **12 דק׳**	*לבצע תשלום מדויק בהקשר חדש ולהשוות בין דרכים* 1. מפעילה במסך החכם את המשחק "החנות של הכיתה". תלמידים/ות עולים בתורות. 2. מקריאה ומסבירה את משימה 2 בדף העבודה. 3. שואלת: «מחיר 12 ₪. איזו דרך היא עם הכי מעט מטבעות? למה?» **התלמידים:** משחקים במשחק המסך · פותרים לבד את משימה 2 · משווים דרכים בזוגות **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: «10 ועוד 2. רק שני מטבעות.» • תפיסה שגויה: «הכי מעט מטבעות זה הכי זול.» ← המורה: «כמה שילמת בכל דרך?» ומראה שבכל הדרכים שילמו 12 ₪. **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • «מחיר 12 ₪: איזו דרך עם הכי מעט מטבעות? למה?» (השוואה ונימוק)

5. סגירת המעגל – הערכה וסיכום **6 דק׳**	*לסכם ולבדוק את המטרה המרכזית* 1. שואלת: «איך בודקים ששילמנו בדיוק?» 2. מבקשת מכל ילד/ה לומר דרך אחת לשלם 10 ₪. 3. שאלת רפלקציה: «מה עזר לי לספור נכון?» 4. מחלקת כרטיס יציאה. **התלמידים:** עונים בסבב · ממלאים כרטיס יציאה **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: «סופרים את הכסף ורואים שזה כמו המחיר.» • תשובה צפויה: «התחלתי מהמטבע הגדול.» **כרטיס יציאה:** מחיר: 8 ₪. הקיפו מטבעות שיחד שווים 8 ₪ בדיוק. • סכום המטבעות שהוקפו הוא 8 ₪ בדיוק. • התלמיד/ה סופר/ת למורה בקול ומראה שהסכום שווה למחיר. מי שהקיף/ה סכום שגוי יתרגל/תרגל בשיעור הבא בתחנת קופה עם מחירים עד 10 ₪ ופס מנייה. מי שהצליח/ה יעבור/תעבור למשימת ״תקציב לטיול״: בחירת שני פריטים בסכום שאינו עולה על 20 ₪.

התאמה לשונות

תמיכה	• מחירים עד 10 ₪ בלבד. • פס מנייה 1–10 שעליו מניחים את המטבעות לפי ערכם. • משימה מפורקת: קודם בוחרים מטבע אחד, סופרים כמה חסר, ורק אז מוסיפים.
ליבה	• מחירים עד 20 ₪ בחנות, במשחק ובמשימה 2.
העשרה	• למצוא את כל הדרכים לשלם 6 ₪ במטבעות 1 ₪, 2 ₪, 5 ₪, ולהסביר איך יודעים שלא נשכחה אף דרך. • לשלם במספר המטבעות הקטן ביותר ולנמק את הבחירה.

מחוון

- משלם/ת 3 מחירים שונים בסכום מדויק.
- בודק/ת בעזרת מנייה לפי ערך המטבעות, ולא לפי מספר המטבעות.
- מציג/ה לפחות שתי דרכים לאותו מחיר.
- שומר/ת על כללי החנות: תור ושמירה על הכסף של אחרים.

רב-תחומיות

- מתמטיקה: חיבור בתחום 20 ופירוק מספר לסכום (7 = 5 + 2). התלמידים/ות רושמים את דרכי התשלום כתרגילי חיבור ובודקים אותם.
- מולדת, חברה ואזרחות: משחק התפקידים קונה ומוכר/ת: התלמידים/ות מתרגלים כללי התנהגות בחנות, כמו המתנה בתור ושמירה על הכסף של אחרים.